



Guidelines for the Development of Effective Dual Vocational Education Management in Educational Institutions under the Surin Vocational Education Office

Sutas Taneepoon¹, Suphatanakris Yordsala² and Songdet Sonjai³

Faculty of Education, Surindra Rajabhat University, Thailand

¹E-mail: Sutasauto@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0002-7831-8185>

²E-mail: Suphatanakris@srru.ac.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0001-5543-4995>

³E-mail: songdet.s@srru.ac.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0009-9190-3611>

Received 08/05/2025

Revised 19/05/2025

Accepted 25/06/2025

Abstract

Background and Aims: The development of an effective dual education system management is the process of improving and enhancing the educational management model that emphasizes cooperation between educational institutions and business establishments, to produce positive outcomes in developing learners with skills that directly meet labor market demands. This research aims to: 1) study the current conditions, desired conditions, and essential needs for effective dual vocational education management in educational institutions under the Surin Vocational Education Office; 2) study guidelines for developing effective dual vocational education management in educational institutions under the Surin Vocational Education Office; and 3) evaluate the guidelines for developing effective dual vocational education management in educational institutions under the Surin Vocational Education Office.

Methodology: The population of this study consisted of 601 individuals, comprising 38 school administrators and 563 vocational teachers from eight colleges under the Surin Vocational Education Office during the 2024 academic year. A sample group consisting of 8 educational institution administrators and 226 teachers, totaling 234 participants. The sample size was determined using the Krejcie and Morgan (1970: 121) sample size determination table. A stratified random sampling method was employed, categorized by educational institution. The research instruments included a Likert-scale questionnaire, an in-depth interview form, and an evaluation form assessing the appropriateness and feasibility of proposed guidelines. The statistical methods used for data analysis were mean, standard deviation, and the Priority Needs Index (PNI).

Results: The findings revealed that (1) the current state of effective dual vocational education management in educational institutions under the Surin Vocational Education Office was at a high level overall, while the desired state was at the highest level overall. When ranking the Priority Needs Index from high to low, the needs were: 1) quality of cooperation between educational institutions and establishments, 2) quality of management, 3) quality of learners and graduates, and 4) quality of teaching and learning management. (2) The guidelines for developing effective dual vocational education management in educational institutions under the Surin Vocational



Education Office consisted of 23 approaches across 4 components: 1) quality of management, comprising 7 approaches; 2) quality of teaching and learning management, comprising 6 approaches; 3) quality of learners and graduates, comprising 6 approaches; and 4) quality of cooperation between educational institutions and establishments, comprising 4 approaches. (3) The evaluation of appropriateness and feasibility of the guidelines for developing effective dual vocational education management in educational institutions under the Surin Vocational Education Office showed that both the appropriateness evaluation and the overall feasibility evaluation were at the highest level.

Conclusion: In the development of effective dual vocational education management for educational institutions under the Surin Vocational Education Office, the component with the highest priority need was the quality of cooperation between educational institutions and establishments. The guidelines for developing effective dual vocational education management in these institutions consisted of 23 approaches. The evaluation results showed that both the appropriateness and feasibility of these guidelines were at the highest level.

Keywords: Effective Dual Vocational Education Management; Guidelines for Development



แนวทางการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดสุรินทร์

สุทัศน์ ธาณีพูน^{1*}, ศุภรณกษ ยอดสละ² และทรงเดช สอนใจ³

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

บทคัดย่อ

ภูมิหลังและวัตถุประสงค์: การพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิผล คือ กระบวนการปรับปรุงและยกระดับรูปแบบการจัดการศึกษาที่เน้นความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ โดยมีเป้าหมายให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีในการผลิตผู้เรียนที่มีทักษะตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน ซึ่งการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ และ 3) ประเมินแนวทางการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์

ระเบียบวิธีการวิจัย: ประชากรในการทำวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 38 คนและ ครูผู้สอนจำนวน 563 คน ในสถานศึกษา 8 วิทยาลัย สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ปีการศึกษา 2567 รวมจำนวนประชากรทั้งสิ้น 601 คนกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 8 คน และครูผู้สอนจำนวน 226 คน รวมทั้งสิ้น 234 คน คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางสำเร็จรูปของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970: 121) กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) จำแนกตามสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบประเมินแนวทางความเหมาะสมและความเป็นไปได้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัย: (1) สภาพปัจจุบันของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อเรียงดัชนีลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ 2) ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ 3) ด้านคุณภาพผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษาและ 4) ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน (2) แนวทางการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ จากองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้จำนวน 23 แนวทาง ประกอบด้วย 1) ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ ประกอบไปด้วย 7 แนวทาง 2) ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ประกอบไปด้วย 6 แนวทาง 3) ด้านคุณภาพผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา ประกอบไปด้วย 6 แนวทาง และ 4) ด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ประกอบไปด้วย 4 แนวทาง (3) การประเมินแนวทางในการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ พบว่ามีความเหมาะสมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

สรุปผล: การพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ องค์ประกอบที่มีความต้องการจำเป็นที่มากที่สุดคือด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถาน

ประกอบการ แนวทางการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัด อาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 23 แนวทาง และผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับ มากที่สุด

คำสำคัญ: การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิภาพ; แนวทางการพัฒนา

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเป็นหน่วยงานหลักในการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรม วิชาชีพเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนทั้งในระดับฝีมือ ระดับเทคนิคและระดับเทคโนโลยีในทุกสาขาวิชาให้มีคุณภาพ มาตรฐานตามความต้องการของสถานประกอบการ ชุมชน สังคม ตลอด แรงงาน รวมทั้งประกอบอาชีพอิสระได้ให้ ความสำคัญกับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีทั้งในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และระดับประกาศนียบัตร วิชาชีพชั้นสูง ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาที่เน้นการฝึกปฏิบัติจริง โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาเรียนรู้ควบคู่ไปกับ การฝึกอาชีพในสถานประกอบการหรือแหล่งวิทยาการต่างๆ ซึ่งผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์การทำงานโดยตรง จากแหล่งสถานที่ทำงานจริงและมีรายได้ระหว่างเรียน และนอกจากนี้พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ.2551 กำหนดไว้มาตรา 8 ให้การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพโดยมีรูปแบบการจัดตั้งต่อไปนี้ 1) การศึกษา ในระบบ 2) การศึกษานอกระบบ และ 3) การศึกษาระบบทวิภาคีเป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลง เพื่อประโยชน์ในการผลิตและพัฒนาากำลังคน สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถานบันจัดการศึกษาในหลายรูปแบบ รวมกันได้ทั้งนี้สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถานบันนั้นต้องมุ่งเน้นการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีเป็นสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2560)

สำหรับการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษานั้นให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของสถานประกอบการใน การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนรู้สู่การปฏิบัติเพื่อฝึกทักษะวิชาชีพและเทคนิค ฝีมือต่างๆในแต่ละสายอาชีพให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานของประเทศ สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา สุรินทร์ ประกอบด้วย 8 สถานศึกษา ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคสุรินทร์ วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุรินทร์ วิทยาลัยสารพัด ช่างสุรินทร์ วิทยาลัยการอาชีพปราสาท วิทยาลัยการอาชีพท่าตูม วิทยาลัยการอาชีพสังขะ วิทยาลัยการอาชีพ ศิขร ภูมิ และวิทยาลัยเทคนิครัตนบุรี ซึ่งดำเนินการจัดการเรียนการสอนในระบบทวิภาคีสถานศึกษามีความจำเป็น จะต้องบริหารจัดการให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล และสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาด้านการผลิต กำลังคนสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในสถานประกอบการ มุ่งเน้นให้ความสำคัญการจัดการศึกษา ระบบทวิภาคี ซึ่งการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีนั้นพบปัญหาและอุปสรรคอยู่ไม่น้อยในการดำเนินการ เช่น นักเรียน นักศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีมีความรู้ไม่เพียงพอสำหรับประกอบอาชีพในอนาคต เอกสารประกอบ รวมทั้งหลักสูตรต่างๆ ไม่เพียงพอสำหรับการฝึกอาชีพ ปัญหาในการจัดสรรงบประมาณในการจัดการศึกษาระบบ ทวิภาคีไม่ชัดเจน ทำให้เกิดผลกระทบการจัดสรรงบประมาณในการจัดหาวัสดุฝึก อุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในวิชาชีพ ต่างๆ การประชุมวางแผนร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในการนิเทศ การจัดฝึกอบรมเรื่อง การผลิตสื่อการสอน การชี้แจงเกี่ยวกับเกณฑ์การวัดผลและประเมินผลการศึกษา ให้นักเรียน นักศึกษาเข้าใจก่อนเริ่ม สอน การติดตามประเมินผลการฝึกอาชีพส่งผลให้การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีไม่เกิดประสิทธิภาพ ส่งผลต่อ คุณภาพของผู้เรียนที่ไม่เป็นไปตามความต้องการของตลาดแรงงานและยังไม่มีที่ยอมรับทำให้ผู้สำเร็จการศึกษา อาชีวศึกษาระบบทวิภาคียังด้อยคุณภาพไม่พร้อมที่จะทำงานในสถานประกอบการ (ราชัญ เสนาช่วย: 2560)

จากปัญหาที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เนื่องจากสถานศึกษาในจังหวัดสุรินทร์ทั้ง 8 แห่ง ยังไม่สามารถรับนักเรียนนักศึกษาได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ตามนโยบายเพิ่มปริมาณผู้เรียนสายอาชีพ โดยเฉพาะในระบบทวิภาคี พบว่า จำนวนนักเรียนยังต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ สาเหตุหนึ่งคือ นักเรียนจำนวนมากลาออกกลางคัน อีกทั้งยังพบปัญหาระหว่างการฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการ เช่น แผนการฝึกที่ไม่ชัดเจน การฝึกงานไม่ตรงกับสาขาที่เรียน และในจังหวัดสุรินทร์เองก็ขาดแคลนสถานประกอบการที่รองรับสาขาวิชาต่าง ๆ อย่างเหมาะสม สิ่งเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทำให้ผู้เรียนไม่สามารถพัฒนาสมรรถนะตามกรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาได้อย่างครบถ้วน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความตั้งใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้มีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ และสามารถนำไปใช้ได้จริง เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้และสร้างความเข้มแข็งให้กับการจัดการอาชีวศึกษาในจังหวัดสุรินทร์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการอาชีวศึกษาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์
3. เพื่อประเมินแนวทางการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์

การทบทวนวรรณกรรม

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษามีภารกิจในดำเนินการจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 และพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนด้านวิชาชีพให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ เป็นไปตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ มาตรฐานการศึกษาของชาติ กรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติและมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับ ตลอดจนยึดโยงกับมาตรฐานอาชีพโดยเน้นการเรียนรู้สู่การปฏิบัติ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา ในการจัดการอาชีวศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้นจำเป็นต้องใช้หลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นสมรรถนะโดยความร่วมมือกับทุกภาคส่วน โดยเฉพาะ “การจัดการ อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี” ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันกับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ ทั้งเรื่องการจัดหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน การวัดผลและการประเมินผล โดยจัดให้ผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน และเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐ ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้ความหมายและแนวคิดการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ดังนี้

พญุงศ์ศักดิ์ จันทรสุรินทร์ (2556: 28) กล่าวว่า การจัดการอาชีวศึกษาเป็นการจัดการศึกษาที่เฉพาะเจาะจงสำหรับการเตรียมคนเข้าสู่อาชีพ สร้างแรงงานและอาชีพของชาติโดยจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี นักเรียน นักศึกษาต้องรู้จริง (Solid Knowledge) มีการปฏิบัติได้จริง

(Solid Practical) รวมทั้งเข้าใจชีวิต อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (Life Skill) เพื่อความเป็นเลิศทางวิชาชีพโดยนำความรู้มาประยุกต์ใช้และสามารถประกอบอาชีพได้

พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 มาตรา 8 กล่าวว่า การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือ สถาบันกับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ ในเรื่องการจัดหลักสูตร การวัดและประเมินผล โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน และเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐ เพื่อประโยชน์ในการผลิตและพัฒนาากำลังคน

จอมพงศ์ มงคลวนิช (2561: 52) กล่าวว่า อาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเป็นกระบวนการศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนาากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยีที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษากับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานรัฐในเรื่องการจัดหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษาและเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐเพื่อประโยชน์ในการผลิตและพัฒนาากำลังคน

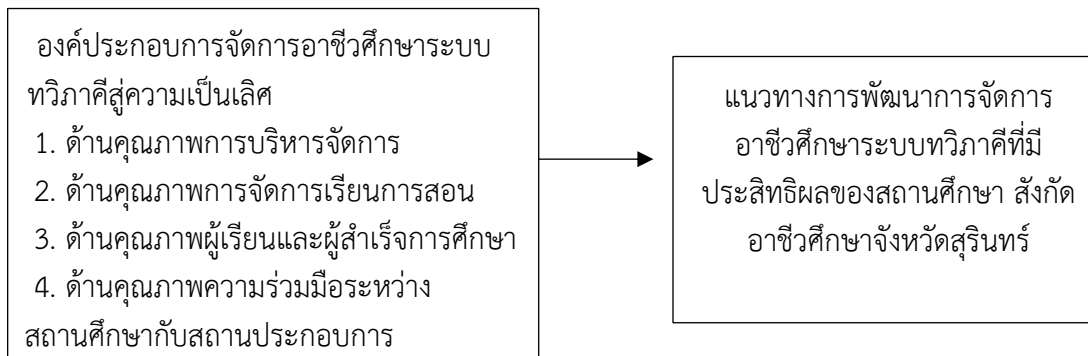
อุดมศักดิ์ มีสุข และคณะ. (2560:221-235) กล่าวว่า แนวคิดเกี่ยวกับการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี (Dual Vocational Training) ในสภาวะปัจจุบันระบบการศึกษาของไทยนั้นมีความจำเป็นที่จะมีการเปลี่ยนแปลงให้ทันกับสภาพเศรษฐกิจสังคมการเมือง และวัฒนธรรมซึ่งการเปลี่ยนแปลงนั้นจะก่อให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาของไทยขึ้นโดยจัดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการต้องสอดคล้องกับแนวทางการศึกษาขององค์ การศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งชาติที่ให้ความสำคัญกับการมีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ

สมพร ปานดำ (2562: 107-124) กล่าวว่า แนวคิดเกี่ยวกับการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี (Dual Vocational Education) ในสภาวะปัจจุบันระบบการศึกษาของไทยนั้นมีความจำเป็นที่จะมีการเปลี่ยนแปลงให้ทันกับสภาพเศรษฐกิจ สังคมการเมืองและวัฒนธรรม โดยเป็นการจัดการศึกษาที่อาศัยความร่วมมือซึ่งเกิดจากข้อตกลงร่วมกัน ทั้งสองฝ่าย คือสถานศึกษาและสถานประกอบการ โดยได้มีการตราพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ.2551 และกำหนดไว้ในมาตรา 8 ในเรื่องการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรม ให้จัดได้ 3 รูปแบบ ดังนี้ 1) การศึกษาในระบบ 2) การศึกษานอกระบบ และ 3) การศึกษาระบบทวิภาคี

ดังนั้น ผู้วิจัย จึงสรุปว่า การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีอาศัยความร่วมมือที่เกิดจากข้อตกลงทั้ง 2 ฝ่าย ทั้งสถานศึกษาและสถานประกอบการที่มีการบันทึกข้อตกลงร่วมกันในการดำเนินการฝึกอาชีพของนักเรียน นักศึกษาที่ศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานอย่างแท้จริง อีกทั้งการพัฒนาปฏิรูปให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกสภาพเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม และการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีมีความสำคัญมากในการจัดการศึกษาของอาชีวศึกษากระทรวงศึกษาธิการ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ผู้วิจัยศึกษากรอบแนวคิดการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยใช้หลักเกณฑ์การส่งเสริมและพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา: 2557) มีรายละเอียดตามภาพที่ 1



แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการ โดยแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 38 คน และ ครูผู้สอนจำนวน 563 คน ในสถานศึกษา 8 วิทยาลัย สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ปีการศึกษา 2567 รวมจำนวนประชากรทั้งสิ้น 601 คน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 8 คนและ ครูผู้สอน จำนวน 226 คน ในสถานศึกษา 8 แห่ง สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ปีการศึกษา 2567 กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 234 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางสำเร็จรูปของเครซี และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970: 121) กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) จำแนกตามสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของ Likert มี 5 ระดับ โดยใช้แบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์ (Google Form) แล้วนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม หาค่าความต้องการจำเป็น $PNI_{modified}$ จัดทำเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์

ระยะที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์

ผู้วิจัยศึกษาจากหน่วยงานที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ วิทยาลัยเทคนิคบ้านค่าย อาชีวศึกษาจังหวัดระยอง โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ จำนวน 1 คน หัวหน้างาน หัวหน้างานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี จำนวน 1 คน หัวหน้างานจำนวน 1 คนรวมทั้งสิ้น จำนวน 3 คนเครื่องมือที่ใช้คือ สัมภาษณ์เชิงลึกจากนั้นผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) และยกย่องแนวทางการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์

ระยะที่ 3 การประเมินแนวทางการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิผลของ

สถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์

การประเมินแนวทางการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการศึกษาสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) จัดทำแนวทางการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์และประเมินแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์ ผลการวิจัยและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมและจัดลำดับความต้องการจำเป็น

รายการ	สภาพปัจจุบัน (D)			สภาพที่พึงประสงค์ (I)			PNI _{modified}	ระดับความต้องการจำเป็น
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
1.ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ	4.16	0.51	มาก	4.64	0.40	มากที่สุด	0.115	2
2.ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน	4.62	0.45	มาก	4.63	0.40	มากที่สุด	0.002	4
3.ด้านคุณภาพผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา	4.32	0.47	มาก	4.64	0.41	มากที่สุด	0.074	3
4.ด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ	3.95	0.52	มาก	4.61	0.43	มากที่สุด	0.167	1
รวม	4.26	0.52	มาก	4.63	0.41	มากที่สุด		

จากตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.26 , S.D=0.52) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}$ =4.62, S.D=0.45) ด้านคุณภาพผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา ($\bar{X}$ =4.32 , S.D=0.47) รองลงมา คือ ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ ($\bar{X}$ =4.16, S.D=0.51) และด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ($\bar{X}$ =3.95 , S.D=0.52) ตามลำดับ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มี

ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$, $S.D = 0.41$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดมี 2 ด้าน คือ ด้านคุณภาพผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา ($\bar{X} = 4.64$, $S.D = 0.41$) และด้านคุณภาพการบริหารจัดการ ($\bar{X} = 4.64$, $S.D = 0.40$) รองลงมาคือ ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.63$, $S.D = 0.40$) ด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ($\bar{X} = 4.61$, $S.D = 0.43$) ตามลำดับ และเมื่อเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย คือ ด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ ด้านคุณภาพผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา และด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ตามลำดับ

2. การศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ได้จำนวน 4 องค์ประกอบ จำนวน 23 แนวทาง ประกอบด้วย 1) ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ ประกอบไปด้วย 7 แนวทาง 2) ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ประกอบไปด้วย 6 แนวทาง 3) ด้านคุณภาพผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา ประกอบไปด้วย 6 แนวทาง และ 4) ด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ประกอบไปด้วย 4 แนวทาง

3. การประเมินแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ พบว่าความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ โดยรวมและรายด้าน

แนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มี ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลค่า	$\bar{X}$	S.D.	แปลค่า
1.ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ	4.66	0.16	มากที่สุด	4.51	0.13	มากที่สุด
2.ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน	4.63	0.07	มากที่สุด	4.60	0.09	มากที่สุด
3.ด้านคุณภาพผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา	4.80	0.07	มากที่สุด	4.70	0.22	มากที่สุด
4.ด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับ สถานประกอบการ	4.90	0.14	มากที่สุด	4.75	0.00	มากที่สุด
รวม	4.73	0.05	มากที่สุด	4.63	0.04	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่าผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิผล ของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ในด้านความเหมาะสม โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$, $S.D = 0.05$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ($\bar{X} = 4.90$, $S.D = 0.14$) รองลงมา คือด้านคุณภาพผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา ($\bar{X} = 4.80$, $S.D = 0.07$) รองลงมา คือด้านคุณภาพการบริหารจัดการ ($\bar{X} = 4.66$, $S.D = 0.16$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.63$, $S.D = 0.07$)

สำหรับผลการประเมินความเป็นไปได้ของแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ พบว่า โดยรวมมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.63$, $S.D=0.04$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ .ด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ($\bar{X}=4.75$, $S.D=0.00$) รองลงมาคือ ด้านคุณภาพผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา ($\bar{X}=4.70$, $S.D=0.22$) รองลงมาคือ ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}=4.60$, $S.D=0.09$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ .ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ ($\bar{X}=4.51$, $S.D=0.13$)

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อเรียงดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ 2) ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ 3) ด้านคุณภาพผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษาและ 4) ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน

2. แนวทางการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 4 องค์ประกอบ จำนวน 23 แนวทาง ประกอบด้วย 1) ด้านคุณภาพการบริหารจัดการประกอบไปด้วย 7 แนวทาง 2) ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ประกอบไปด้วย 6 แนวทาง 3) ด้านคุณภาพผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา ประกอบไปด้วย 6 แนวทาง และ 4) ด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ประกอบไปด้วย 4 แนวทาง

3. ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ของแนวทางการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ในด้านความเหมาะสม และผลการประเมินความเป็นไปได้ โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์

1.1. การศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ พบว่าสภาพปัจจุบันโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาส่วนใหญ่มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถานประกอบการ ทำให้สามารถวางแผนการเรียนการสอนร่วมกัน และจัดให้ผู้เรียนได้ฝึกประสบการณ์จริงอย่างสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน สอดคล้อง

กับสุเมธ รินทลิกและวิจิต แสงสว่าง (2564) ได้ศึกษาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ พบว่า โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านคุณภาพผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา และด้านคุณภาพการบริหารจัดการ ทั้งนี้เนื่องจาก สถานศึกษาให้ความสำคัญกับการวางแผนการจัดการเรียนการสอน การคัดเลือกผู้เรียนที่มีคุณสมบัติเหมาะสม การติดตามดูแลระหว่างการฝึกงาน และความร่วมมือที่เข้มแข็งกับสถานประกอบการ ทำให้สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะตรงตามกรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษา และส่งผลให้ผู้เรียนมีความพร้อมเข้าสู่ตลาดแรงงานได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรัชย์ ลาพิมพ์ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศของวิทยาลัยสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการยกระดับคุณภาพผู้เรียนควบคู่กับการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีมีความเป็นเลิศและตอบสนองต่อความต้องการของภาคอุตสาหกรรมได้อย่างแท้จริง

1.3 ความต้องการจำเป็นการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ เรียงลำดับจากความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ 2) ด้านคุณภาพการบริหารจัดการ 3) ด้านคุณภาพผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา และ 4) ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการถือเป็นความต้องการจำเป็นสูงสุด เนื่องจากสถานศึกษาจำเป็นต้องคัดเลือกสถานประกอบการที่ได้มาตรฐาน จัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) และสร้างความเข้าใจให้สถานประกอบการดำเนินงานตามข้อตกลงอย่างมีประสิทธิภาพ ประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพร ปานดำ (2563) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแนวใหม่ ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่าสถานศึกษาควรบริหารจัดการระบบทวิภาคีอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นการคัดเลือกสถานประกอบการที่มีคุณภาพ และสร้างเครือข่ายความร่วมมือผ่าน MOU เพื่อพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาให้มีประสิทธิผล

2. การศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกของสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ประกอบด้วย 4 องค์กรประกอบ จำนวน 23 แนวทาง สอดคล้องกับวิรัชญ์ ผาดำและ วิเชียร รุ้ยนิยง (2564) ได้ศึกษาแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรมในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครพนม พบว่า แนวทางการจัดอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรมในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครพนม มี 4 แนวทาง คือ 1) แนวทางการจัดการเรียนการสอน 2) แนวทางความร่วมมือกับสถานประกอบการ 3) แนวทางการนิเทศการศึกษา 4) แนวทางการวัดผลและประเมินผล

3. การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ของแนวทางการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ในด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้

เนื่องจากผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ทรงคุณวุฒิของสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) และผู้วิจัยมีกระบวนการปฏิบัติตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ ภายใต้คำแนะนำและผ่านความเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ทำให้แนวทางมีความเหมาะสม และผลการประเมินความเป็นไปได้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับทรวงวุฒิ เรือนไทยและคณะ (2564) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการของสถาบันการอาชีวศึกษา พบว่า ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีระดับปริญญาตรีของสถาบันการอาชีวศึกษา ผลการประเมินในภาพรวมมีความถูกต้องมีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

แนวทางการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ โดยสภาพปัจจุบันของการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงาน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด จึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1.1 ด้านคุณภาพความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด สะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษาในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ควรดำเนินการคัดเลือกสถานประกอบการที่ได้มาตรฐานและดำเนินการตามรูปแบบการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี มีการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือสถานศึกษา และสร้างความรู้ความเข้าใจกับสถานประกอบการให้ดำเนินการตามข้อบันทึกข้อตกลง (MOU) ที่จัดทำร่วมกับสถานศึกษา

1.2 อาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ควรจัดตั้งศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี เพื่อบริหารและพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมความเข้าใจแก่ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถานประกอบการที่ได้มาตรฐาน และนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละวิทยาลัยและความต้องการของตลาดแรงงานในพื้นที่

1.3 การจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในจังหวัดสุรินทร์ควรส่งเสริมทักษะอาชีพตั้งแต่ระดับประถมถึงมัธยม โดยจัดทำ MOU ร่วมกับโรงเรียนใกล้เคียง เพื่อเปิดหลักสูตรระยะสั้นหรือทวิศึกษาที่ผสมการเรียนมัธยมปลายกับ ปวช. ช่วยให้นักเรียนได้รับวุฒิทั้งสองระดับ ส่งเสริมทัศนคติที่ดีต่อสายอาชีพ และเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนรู้อาชีพตามความถนัด ทั้งนี้ยังเปิดทางเลือกให้ผู้เรียนศึกษาต่อระดับ ปวส. และมหาวิทยาลัยหรือเข้าสู่ตลาดแรงงานและเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งจะช่วยยกระดับคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ของประเทศในระยะยาว

1.4 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์กับสถานประกอบการและชุมชนต้องคำนึงถึงบริบทของพื้นที่ชายแดนที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติและแรงงานต่างด้าว ส่งผลให้บางสถานประกอบการไม่รับนักศึกษาฝึกงาน อีกทั้งสุรินทร์ไม่ใช่จังหวัดอุตสาหกรรมหรือท่องเที่ยว จึงมีสถานประกอบการรองรับไม่เพียงพอ นักศึกษาจึงต้องออกนอกพื้นที่ไปฝึกในจังหวัดที่มีความพร้อมด้านเทคโนโลยี อุปกรณ์ และค่าตอบแทนที่สูงกว่าในเขตพื้นที่

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำแนวทางการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัด

อาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ไปทดลองใช้เพื่อศึกษาและพัฒนาแบบแผนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้มีความยืดหยุ่นและความเหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษาในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์

2.2 ควรศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอื่นๆ หรือควรศึกษาเรื่องรูปแบบการสร้างร่วมมือระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษาและสถานประกอบการในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้มีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2561). *การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทรงวุฒิ เรือนไทย, และคณะ. (2564). รูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีระดับปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการของสถาบันการอาชีวศึกษา. *วารสารวิชาการธรรมทัศน์*, 19(3), 84–94.
- พยุงค์ดี จันทรสุนทร. (2556). *การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชัญ เสนาช่วย. (2560). ปัญหาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีช่างอุตสาหกรรม สถาบันอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตจังหวัดสกลนคร. *วารสารบัณฑิตศึกษา*, 14(2), 45–52.
- วชิรวิทย์ ผาดำ, และ วิเชียร รุ้ยนิยง. (2564). แนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรมในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครพนม. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 14(2), 106–118.
- สมพร ปานดำ. (2562). แนวคิดเกี่ยวกับการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในบริบทประเทศไทย. *วารสารวิชาการครูศาสตร์อุตสาหกรรม*, 20(1), 107–124.
- สมพร ปานดำ. (2563). รูปแบบการพัฒนาระบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแนวใหม่ ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. *วารสารวิชาการครูศาสตร์อุตสาหกรรม*.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2557). *คู่มือหลักเกณฑ์การส่งเสริมและพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศ พ.ศ. 2557*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2560). *รายงานผลการดำเนินงานตามนโยบายการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สุเมธ รินทลิก, และ วิจิต แสงสว่าง. (2564). การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา. *วารสาร มจร สังคมปริทรรศน์*, 10(2), 118–131.
- สุรัช ลาพิมพ์. (2562). การพัฒนาแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศของวิทยาลัยสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 16(74), 67–76.
- อุดมศักดิ์ มีสุข, และคณะ. (2560). การพัฒนารูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสาขาช่างอุตสาหกรรมในสถานศึกษาสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*, 10(1), 221–235.



Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.